LISA
RIDZÉNOVÁ

Jeřábi táhnou na jih

Něžný příběh
o stárnutí, vlastním i cizím,
a o tiché krutosti lásky.
FREDRIK BACKMAN

Host

PŘELOŽILA
LINDA KAPROVÁ

LISA
RIDZÉNOVÁ

Jeřábi táhnou na jih

BRNO 2025

Automatizovaná analýza textů nebo dat
ve smyslu čl. 4 směrnice 2019/790/EU
je bez souhlasu nositele práv zakázána.

Tranorna flyger söderut
Copyright © Lisa Ridzén 2024
Published by agreement with Salomonsson Agency
Cover photo by USO / Getty Images
Translation © Linda Kaprová, 2025
Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2025
(elektronické vydání)

Překlad této knihy podpořila
Švédská kulturní rada.

The cost of this translation was supported
by a subsidy from the Swedish Arts Council,
gratefully acknowledged.

ISBN 978-80-275-2690-1 (PDF)
ISBN 978-80-275-2691-8 (ePUB)
ISBN 978-80-275-2692-5 (MobiPocket)

Cameronovi.
Ještě že máme jeden druhého.

ČTVRTEK
18. května

Představuju si, jak ho vydědím. Jak zařídím, aby nedostal ani ň.

Tvrdí, že mi chce Sixtena vzít pro jeho i moje vlastní dobro. Staří lidi jako já by prý neměli chodit do lesa a psi jako Sixten potřebujou delší procházky než jen k silnici a zpátky.

Podívám se na Sixtena, který leží v kuchyni na lavici vedle mě. Zívne si na celé kolo a uvelebí se mi hlavou na břiše pohodlněji. Zabořím mu oteklé prsty do srsti a zakroutím hlavou. Ten mameluk ničemu nerozumí. Ať mě hrom bací, jestli bude po jeho.

Ingrid si u stolu povzdychne.

„Nemůžu vám nic slíbit, Bo, ale udělám, co budu moct. Tohle totiž není v pořádku," prohlásí a dál něco zapisuje do deníku pečovatelské služby.

Přikývnu a pousměju se. Jestli mi se Sixtenem dokáže někdo pomoct, tak Ingrid.

Oheň praská. Kolem březových polen tancují plameny a těžko od nich odtrhnout oči. V myšlenkách se vrátím k rannímu rozhovoru s Hansem a zase se rozčílím. Kdo si ten náš kluk vůbec myslí, že je? Nemá co rozhodovat, kde bude Sixten žít.

Na chvíli zavřu oči. Ze vzteku na mě jde únava. Poslouchám, co dělá Ingrid, a dech se mi prohlubuje. Zlost pomaloučku odplývá.

Místo ní se přihlásí ten hryzavý pocit, co mě poslední dobou trápí, bodání v prsou, které se objevuje a zase mizí. Pocit, že bych měl něco dělat jinak.

„To je k nevíře, co ty se v poslední době namudruješ," divil se Ture onehdá v telefonu, když jsem se mu to snažil vysvětlit.

Má recht, říkám si, jak tu tak ležím se Sixtenem na lavici a poslouchám Ingrid.

V tom prázdnu po tobě, Fredriko, jsem totiž začal dumat o věcech, kterým bych dřív nevěnoval jedinou myšlenku. Nikdy jsem neměl potíž se rozhodovat. Věděl jsem, co chci, a dokázal jsem rozeznat, co je správně a co špatně. To dokážu pořád, ale taky mi ledacos začalo vrtat hlavou.

Třeba se sám sebe ptám, proč to dopadlo takhle. Přemýšlím o mamince a o otci tak, jak jsem o nich nikdy předtím nepřemýšlel. Ale nejvíc ze všeho přemýšlím o Hansovi. Nechci, aby to mezi námi dopadlo stejně jako mezi mnou a otcem.

Jenže pak Hans přišel s těmi svými řečmi o Sixtenovi. To mě vždycky popadne takový vztek, že mě může čert vzít. Jak mám krucinálfagot dát věci do pořádku, když mi sebere Sixtena?

„Přes oběd ho vezmu na chvíli na procházku," rozhodne Ingrid a rázně sklapne deník.

V přivřených očích jí žhne. Taky má psa a už jenom představa, že by mi Sixtena sebrali, ji zvedá ze židle. Rukou si prohrábne krátké šedé vlasy a sáhne po dávkovači

léků. Zkontroluje, že jsou prášky správně nachystané. Na srdce i na všecko ostatní, co s tím jde ruku v ruce.

„Děkuju," odpovím a loknu si čaje.

Kdybychom bývali měli dceru, přál bych si, aby to byla Ingrid. Chodila s Hansem do školy, do vedlejší třídy, a její děda pracoval na pile dole v Ranvikenu ve stejnou dobu jako můj otec.

Dneska si vzala jen tmavomodrou flísku s logem pečovatelské služby na prsou. Divím se, že jí není zima, protože když přišla, neměla ani bundu. Na stará kolena mě překvapuje, že lidem zima zjevně vůbec není. Kdysi jsem taky chodíval půlku roku naboso, a jak přišel květen, oblíkal jsem krátké kalhoty. Teď v jednom kuse klepu kosu a nic mi není platné, že se venku začíná oteplovat. Stejně zatápím. To už tak bývá, chlácholí mě doktoři i ošetřovatelé. Je to normální.

Ty jsi taky zimomřivka, Fredriko. Když za tebou přijedeme na návštěvu, míváš na sobě svůj starý propínací svetr, do kterého tě navlíkli.

Ingrid svraští obočí. Mám dojem, že si mumlá něco o tom, že by bylo lepší objednat v lékárně léky už nadávkované v zatavených pytlících. I na ni jednou dojde a bude se klepat zimou jak vyzáblá bekasina.

Naposledy zkontroluje dávkovač na léky a potom koukne, jestli jí někdo nevolal. Napadne mě, že vlastně ani nevím, jestli má rodinu. Nebo jsem to zapomněl? Podle toho, jak mi lidi odpovídají na otázky, pozoruju, že zapomínám. Hanse to dráždí.

„Vždyť ses mě na to před chvilkou ptal," odsekne třeba.

Ingrid mě takhle nikdy nezesměšňuje.

Ležím tu na jedné tvé dece, cos sešila z barevných klůcků, najdu si pro nohy pohodlnější polohu a pozoruju Ingrid. Určitě má krásné děti. Hodné a vychované.

Sáhnu po sklenici sladké šípkové polívky, kterou mi nachystala na stůl. Napiju se chladivé husté tekutiny. Šípková polívka mi jako jedna z mála věcí ještě chutná. Spousta jídel změnila chuť. Třeba zákusky se šlehačkou už nedokážu pozřít. Cítím z nich plesnivinu. Jenže Hans si stejně nedá pokoj a čas od času mi přiveze šlehačkový dort.

„Jsi jenom kost a kůže," vyčítá mi, jako bych za to mohl, že mi svaly takhle sesychají. Jako bych stárnoucí tělo, které se už k ničemu nehodí, snad vynalezl já nebo co.

Postavím sklenici zpátky na stůl a spodním rtem si z kníru vysaju zbytky šípkovky.

Ingrid jde ke kamnům a přiloží pár polínek. Na práci se dřevem je zvyklá. Mají s bratrem stroj na zpracování dříví, co nařeže polena a hned je i naštípe. Váží dvanáct tun. S jejími rodiči jsem se znal jen od vidění. Oba umřeli brzy a hospodářství po nich převzala Ingrid.

Někdo z pečovatelů ani neví, jak správně rozdělat v kamnech. Dávají březovou kůru až dospodu, místo aby vystavěli hraničku a zapálili ji shora. Ze začátku jsem je na to upozorňoval, ale pak mě to přestalo bavit. Zvlášť ti mladí mi přijdou úplně nemožní. O otci bych dokázal říct ledacos, ale zapalovat v kamnech mě naučil, to se nedá upřít. Mladí dneska nemyslí na to, co bude zítra. Všechno dostanou naservírované až pod nos a o tom, co jsme se my učili už jako malí smrkáči, nemají šajn. Co by si počali, kdyby přišla nějaká pohroma? Kdyby vypnuli proud nebo

přestala téct voda? Všichni do jednoho by se sesypali jako domeček z karet.

Zadívám se do ohně. Já bych s vodou z Renäského potoka, se sporákem na dřevo a proviantem ve sklepě přežil docela dlouho. Plamínky párkrát nesměle olíznou březovou kůru a za chvíli už oheň pěkně hučí. Z toho žlutavého mihotání se mi vybaví vzpomínka na Hanse, když jako klučík sedával u kamen a koukal do plamenů jako uhranutý. Tehdy ke mně ještě vzhlížel a špicoval uši na každé moje slovo.

„Hans taky chce, abych přestal topit v kamnech. Nejenom že se mi chystá sebrat Sixtena, on by mě připravil i o to dříví," uchechtnu se, ale když to říkám, v prsou mě řeže. „Podle něj si klidně můžu zapnout přímotopy. Vždyť na to mám."

„Já vím," přikývne Ingrid a oplachuje talíř. „Ale víte přece, že z něj mluví starost. Bojí se, abyste nezapomněl na záklopku nebo abyste cestou do dřevníku nebo se Sixtenem na procházce neupadl."

Nebo je Hans prostě jenom sobec pitomá, chce se mi ozvat, ale spolknu to.

„Kamna pusťte z hlavy. Chodíme sem tak často, že kdybyste na něco zapomněl, brzy to zjistíme."

Zabořím ruku do vousů a zabručím, že tohle je Hansovi úplně fuk, ale Ingrid mě asi neslyší.

„Navečer má službu Eva-Lena," oznámí mi po chvilce.

Hne mi to žlučí. Přikývnu, ani neotevřu oči. Ale vím, že už brzy přijde spánek a s ním klid.

Eva-Lena sem začala chodit, když Ingrid při prvních mrazech špatně došlápla a zlomila si nárt. Marodila

několik týdnů a já musel vystát tu ježibabu, která ještě ke všemu pochází z ostrova Frösön.

Pečovatelská služba mi sem chodí čtyřikrát denně. Když se o ní Hans poprvé zmínil — to bylo asi půl roku po tom, co ses odstěhovala — připadalo mi to absurdní. Vysmál jsem se mu do očí, ale pak jsem se trochu styděl. Myslel to určitě dobře.

Tehdy jsem držel svůj život v rukou ještě já sám.

Naštěstí mám Tureho. Tomu přidělili pečovatelskou službu dávno přede mnou. Upadl, musel na středisko a nějaký mladoch doktor ji na něho hned nasadil. Takový utřinos, co mu dělalo vrásky, když se dozvěděl, že Ture žije sám a nemá, kdo by mu pomohl s nákupem.

Ture žil sice sám celý život, ovšem na to, že mu po domě hodinu co hodinu pobíhají cizí lidi, si zvykl rychle.

Ale sprchuje se nerad. Mně je na rozdíl od Tureho celkem jedno, jestli mě někdo uvidí nahatého. Jemu je to proti srsti. Prý je mu líto, že se musejí koukat na to jeho staré hnusné tělo.

Nejvíc ze všeho mě žere ta mizerná rovnováha. Kdyby mě tak nezlobila, byla by hračka brát Sixtena na delší procházky. Pak by kolem něho nebylo tolik řečí. A já bych neměl vztek na Hanse.

Po Ingrid mám nejradši Johannu. Ta je z Bölvikenu a je podobně stará jako Ellinor. Je to kus ženské a je jí všude plno. Celá její máma. Pusu má pěkně prořízlou a nasměju se s ní, i když už mi toho v životě k smíchu moc nezbývá. U Tureho někdo zaskakuje každou chvíli. Kdyby mně jich sem chodilo tolik co jemu, hned bych volal starostovi. Člověk má přece právo znát lidi, co se mu courají po domě.

„Přiložím ještě pár polínek, než půjdu, abyste si mohl schrupnout, když budete chtít," navrhne Ingrid a vstane od stolu. Ani jsem si nevšiml, že si sedla.

Odnese talířek a příbor, kterým mi obložený chleba nakrájela na kostičky. Spodní zuby mi zbyly už jenom dva, takže když mi ho nenakrájí, trvá mi dlouho, než dojím. Hans do mě pořád hučí, ať si pořídím můstek. Jenže mně to přijde na tak krátkou dobu škoda peněz. Taveňák ostatně není taková hrůza. Tvrdý sýr je tvrdý sýr, ale člověk holt nemůže mít v životě všechno.

Sixten se mi přitiskne k noze a mě píchne u srdce. Najednou zatoužím, abych si s tebou mohl popovídat. Přitom jsme toho my dva spolu nikdy moc nenamluvili. Určitě bys řekla, že to dá přece rozum, že můžu chodit pro dřevo a venčit Sixtena. Stačí ho vzít k lesu, ať se vyčurá.

Je to už víc než tři roky, co ses odstěhovala. Co ses na mě tak zmateně podívala, když pro tebe náš syn přijel a prohlásil, že je čas jít. Že ti tam bude líp.

Poznal jsem na tobě, že mu nevěříš. Že bys radši zůstala tady se mnou. Tam, kde všechno znáš. Chvíli jsme se na sebe dívali a já si nic nepřál víc, než abys zůstala. Jenže pak jsem tě vzal za ruku, jemně ji stiskl a řekl:

„Hans má pravdu, budeš se tam mít daleko líp."

I když se ve mně všechno vzpíralo, věděl jsem, že já už se o tebe postarat nedokážu.

Po očku se podívám na zavařovačku na stole a pak na Ingrid. Sám sklenici neotevřu, prsty mám moc slabé a ztuhlé na to, abych dokázal víčko odšroubovat. Ruce mám pořád jako lopaty, ale síla mě opustila a prostřední klouby na prstech už neohnu.

„Takzvané klobásové prsty jsou u člověka ve vašem věku a s vaší anamnézou zcela normální," mínil doktor, když jsem u něj byl posledně.

Ingrid se snažila najít sklenici, která by šla otevřít snadněji, ale zároveň by dobře těsnila, aby vůně nevyprchala, jenže jsem neotevřel ani tu.

„Chcete s ní pomoct?" zeptá se zády ke mně.

Rychle sklopím oči. Pomohla mi ji otevřít už tolikrát, a stejně je mi stydno. Schovávat si šátek svojí dementní manželky, aby člověku připomínala její vůni, je přece jenom dost žinantní věc. Proto jsem rád, že o tom ví jen Ingrid. Styděl bych se i před tebou. My dva jsme si neříkávali něžnosti. Nepotřebovali jsme to.

Ingrid víčkem otočí a sklenici mi podá. Odvrátí se a dál otírá pracovní desku na lince.

Nadechnu se skrz látku. Zavřu oči, abych pod víčky schoval ten palčivý pocit. Nikdo se nezmínil, že je normální, aby ke stáru člověku začalo téct z očí. Že slzy jako by se zabydlely v kdejaké vzpomínce.

Koupila sis ten šátek na jarním trhu ve městě, když Hans ještě neuměl chodit. Seděl v kočárku, co jsme podědili od sousedů odnaproti za silnicí. Pamatuju si, že měl velká kola. Ty sis pochvalovala, že se s ním po našich polních cestách bude jezdit jedna báseň. Šátek byl původně tmavočervený, ale jak šly roky, vyspravovalas ho různě barevnými záplatami. Když přituhlo, omotala sis ho několikrát kolem krku, a v teplejších dnech sis ho zase vázala kolem ramen.

„Šátek si nevezmeš?" zeptal jsem se tě, když jsi vycházela z domu naposledy. Hans ti zrovna pomohl sbalit tašku do Brunkullagårdenu.

Otočila ses a já na chvíli uvěřil, že jsi se mnou, že poděkuješ a usměješ se jako kdysi, když jsem ti připomněl něco, co sis na odchodu zapomněla. Ale ty ses na mě jenom tázavě dívala, jako bys tu věc, co držím v ruce, viděla poprvé.

Bojím se šátek vytahovat na moc dlouho, aby vůně nevyvanula. Teď už voníš jinak. Dali ti jiné mýdlo i krémy. Demence ti změnila nejen mozek.

Nastrkám šátek zpátky do sklenice a podaří se mi ji zavřít. Je to jednodušší než ji otevřít. Postavím ji na stůl, aby Ingrid víčko dotáhla pevněji, a položím si hlavu na polštář.

Poslouchat, jak Ingrid umývá nádobí, na mě působí jako ukolébavka. Zadívám se do plápolajícího ohně a málem ani nepostřehnu, že se Ingrid loučí a zavírá za sebou.

Sice už přicházejí světlé letní noci, ale tady v kuchyni je šero. Místnost má jen dvě malá okénka a všechno světlo, které sem pronikne, spolkne hnědý nátěr na stropě.

Oheň praská a Sixten zhluboka oddechuje. Drbu ho za ušima a pod krkem. Takhle hebkou a jemnou srst měl jako štěně všude. Tenkrát když se nás Fredrikssonovi z Fåkeru ptali, jestli nechceme psa, moc ses na to netvářila. Sixtena od nich máme jako sedmého v řadě. Švédských losích psů, co tu pomáhali při lovech, už odchovali nejmíň sto. Tobě připadalo, že jsme na to moc staří, abychom si vzali dalšího. Hans držel s tebou. Mně připadalo, že melete hlouposti, a vyčítal jsem vám, že se na všechno koukáte moc černě.

Jednou odpoledne mi bouchly saze a zařval jsem, jestli teda má smysl vůbec žít? Jestli odteďka budeme už akorát dřepět na zadku a čekat, až si pro nás přijde zubatá, když už jsem moc starej na to, abych si pořídil psa. Pár

dnů nato nás Hans zavezl do Fåkeru. Když jsem Sixtena zvednul z předního sedadla a položil ti ho do náručí, taky jsi změnila názor. A zašla jsi k Larssonovým pro kus jater na usušení, abychom pro štěně něco měli, až ho budeme cvičit. To bylo celkem přesně rok před tím, než se u tebe objevily první příznaky.

Ochable stisknu Sixtenovi ucho a on zachrápe. Ten pohyb mi připomene, jak ztuhlé mám prsty. Když jsem začal brát prášky na srdce, musel jsem přestat s těmi na revma. Ale aspoň že to moc nebolí.

„Když si člověk musí vybrat mezi srdcem a klouby, není to snad tak těžká volba," uculil se na mě zaskakující doktor podbízivě.

Umřít na infarkt by možná nebyla špatná smrt, stihl jsem si pomyslet, než mi přetrhl myšlenky.

„Jestli už nemáte další otázky, jsme pro dnešek hotovi," prohlásil a otočil se k obrazovce.

Bušil do klávesnice tak vehementně, že to znělo, jako by ho tlačil čas, jako by měl být tou dobou dávno někde jinde. Prořídlé šediny měl na kulaté hlavě připláclé jako hnusnou koupací čepici. Určitě už neměl daleko do důchodu. Slyšel jsem, že tihle putovní doktoři, co se nechávají najímat tam, kde je zrovna potřeba, si za měsíc vydělají to, co já měl na pile za rok. Když jsem se zeptal, kde je můj doktor, sdělil mi o sobě, že jeho máti pocházela z Jämtlandu. Jako by mě to zajímalo.

Chtěl jsem se zvednout, třísknout holí do stolu a zeptat se ho, jak může být krucinál normální mít ruce, co nedokážou otevřít ani víčko flašky od sleďů. Jak může mít člověk na vybranou mezi tímhle a tím, že natáhne brka?

Jenže slova, která jsem hledal, se mi rozutekla a já je už nepochytal.

Přál jsem si, aby Hans vstal a prohlásil, že s tímhle se nehodláme smířit. Aby mě vzal pod paží a všechno zařídil. Jako já, když po něm sousedovic kluk házel dole u autobusové zastávky šišky. Popadl jsem toho lumpa za flígr a už letěl do pangejtu. Jenže Hans mi jen podal bundu, vstal a jeli jsme domů.

Sixten zachrápe a já ho chytím za ucho znovu. Mezi palcem a ostatními prsty ještě pořád leccos udržím. Ingrid říká, že mám stisk pevnější než většina devětaosmdesátníků. Ale ty máš ještě pevnější, Fredriko. Povídali mi to ošetřovatelé v domově. Asi bych se měl stydět, ale mě to hřeje, když slyším, že je za oblečení umíš popadnout tak pevně, až ti klouby zbělají.

13.10

Bo by si dal k obědu zapečenou rybu a hodně slazenou kávu. Foukal do láhve, aby uvolnil zahlenění, a mluvil o Sixtenovi. Chce, abych zapsala, že ho pobuřuje, že by se podle jistých lidí měl Sixtenovi najít nový domov. Kamna v pořádku.

Ingrid

SOBOTA
20. května

12.30

K obědu prejt s červenou řepou. Bo má potíže s očima, prý vidí jako v mlze. V pondělí musíme zavolat okresní zdravotnici.

Kalle

Probudí mě, jak se mi rozkrokem šíří teplo. Zdálo se mi, že jsem šel na záchod. Jako Hansovi, když byl kluk. Nepustil jsem toho moc, ale dost na to, aby mi to vadilo.

Mrknu na hodiny. Za chvíli dorazí pečovatelská služba s obědem. Ale převlíknout si v koupelně kalhoty a spodky ještě stihnu. Podle nich bych měl plínu nosit furt, ale jakmile se za nimi zavřou dveře, vždycky si ji sundám. Věří, že si ji zapomínám brát, jenže já si radši pustím do kalhot a převlíknu se, než abych ji měl na sobě.

Nadechnu se a vzepřu se na lavici do sedu. Na stole zůstal hrnek s vystydlým čajem. Tyhle hrníčky jsme si koupili tenkrát na dovolené na Höga kusten. Líbily se ti. A i když jsi mi to vymlouvala jako zbytečnost, koupil jsem ti je, protože tehdy jsme na pile zrovna dostali přidáno a já měl peněz jako železa.

Tehdy v létě, když jsme byli pryč, si Hans doma uspořádal mecheche. A ještě přitom mamlas nadělal takový kravál, že to slyšeli až Marita s Nejlou, a pochopitelně nám to pověděli. Seřval jsem ho na tři doby, ale že by se omluvil, to ani omylem.

Nastoupil tehdy na gymnázium a skamarádil se s těmi klacky z města. Nasadili mu do hlavy spoustu nesmyslů, hlavně ten kluk z Frösönu. Hans začal odmlouvat a vyptávat se nás na politiku. V jednom kuse šťoural do toho, co děláme a jak se rozhodujeme. Zpochybňoval i ty nejnormálnější a nejsamozřejmější věci.

„Takhle už to v mládí chodí," chlácholila jsi mě, když jednou odešel k sobě do pokoje a třískl za sebou dveřmi.

„A kvůli tomu se snad musí chovat tak nemožně?" zlobil jsem se a otíral si pusu papírovou utěrkou, cos mi nachystala vedle talíře.

To jaro o něco dřív jsme se chytli kvůli jazykovému pobytu, jak tomu říkal. Chtěl přes léto do Anglie, aby se tam naučil anglicky, a já že bych mu to měl zaplatit. Chystal se tam ten kluk z Frösönu a Hans chtěl jet s ním. Pověděl jsem mu po pravdě, že na tohle nemáme peníze.

„Robertův táta peníze má," odfrknul si a zatvářil se u toho jako nejhorší fracek pod sluncem.

Vytočil mě tak, až se mi zatmělo před očima. Nevychovával jsem si tady rozmazlený princátko, co čeká, že mu jen tak beze všeho zacáluju výlet do Anglie. Vysvětlil jsem mu, jak se věci mají, že nehodlám vyhazovat peníze na takovou snobárnu.

Sklidila jsi ze stolu. Mlčky jsi posbírala talíře a odnesla je ke dřezu.

„Kdybys zkusil sám tolik neřvat," ozvala ses po chvíli a postavilas přede mě skrojek včerejší bábovky, „třeba by se tak nemožně nechoval."

Tehdy jsem po tobě loupnul očima. Připadalo mi, že bys měla držet se mnou. Dneska si říkám, žes měla nejspíš

pravdu. Jenže ten kluk mě dokázal příšerně vytočit. Říkal přesně to, co věděl, že mě dostane do vrtule. Dělal, co mohl, abych vypěnil.

V koupelně s heknutím rozepnu džíny a nechám je sklouznout na zem. Prohlížím si šlachovitého člověka v zrcadle. Pálí mě oči a nerozeznám na těle moc detailů, takže postava přede mnou vypadá jako obraz, který někdo namaloval širokým štětcem olejovými barvami. Ale vousy a dlouhé vlasy nejde přehlídnout.

Jak tak na sebe koukám do zrcadla, vzpomenu si na otce. V obličeji se mu podobám, akorát on se až doposledka holil a nikdy si neodpustil rejpnutí, jak o svoje fousy pečuju já.

„Vypadáš jako vandrák," zabručel jednou v létě, právě když jsme usedali k večeři.

Dostal jsem zrovna dovolenou, a tak jsme se z Hissmoforsu na pár dnů vypravili domů pomoct na hospodářství. Maminka naložila sledě a uvařila nové brambory s koprem ze zahrádky.

Čtrnáct dnů předtím z Åkessona o obědové pauze vypadlo, že se přes léto nebude holit.

„O basu piv, kdo se vrátí s nejdelšíma fousama," zahlaholil, vzal nás s Perem-Gustavem kolem ramen a poplácal nás po zádech.

„Jdu do toho," zazubil se Per-Gustav. „Viděli jste přece mýho fotra, ne?"

Odplivnul jsem si a povídám, no bodejťže jsem ty jeho trpasličí fousiska viděl.

„Jdu do toho taky," přidal jsem se a hned mě napadlo, že si asi budeš stěžovat, jak škrábu.

Odsunul jsem si zahradní židli, posadil se a beze slova se na otce podíval. Sedělas na protější straně stolu a setkali jsme se pohledem. Jako bys na to čekala. Tvoje oči chvíli hleděly do mých a to jeho sevření trochu povolilo.

Maminka otci nandavala brambory a tys vysvětlovala, jak jsme se s kolegy z práce vsadili. Otec něco zamručel, lokl si piva a tys mamince pochválila jídlo.

I když to o mých vousech byla jenom hloupá poznámka, otcova slova se do mě hluboko zaryla. Jako vždycky. Já a otec jsme jedli mlčky a koukali do talířů. Poslouchali jsme, jak se maminky vyptáváš, co pěstuje, a taky na zvířata. Žasl jsem nad tím, jak lehko dokážeš zapříst hovor. Jako bys vůbec nepotřebovala přemýšlet, co řekneš. Napil jsem se piva a zašilhal po otci. Ta jeho hřmotná tělesná schránka byla tak nějak kluzká, pohled se mi po ní smekal. I když jsem se snažil, nedokázal jsem se přimět, abych se na otce podíval. Nesnášel jsem se za to, že nemám dost odvahy se mu vzepřít.

Shodím ze sebe i spodky. Štiplavě páchnou močí. Pečovatelská služba mi začala nechávat suché prádlo a kalhoty na sušáku v rohu.

Jsem rád, že si nemusím pro čisté spodky až do skříně v ložnici. Nespal jsem tam, co ses odstěhovala. Natáhnu se pro modré trenky a posadím se na poklop záchodu. Pomalu se skloním a navlíknu si nohavici přes levé chodidlo. Noha má tmavě modrofialovou barvu a prsty se mi dočista zkřivily. S pravou bojuju ještě hůř, ale na třetí pokus se mi ji podaří nohavicí prostrčit. Potom sáhnu po kalhotách a začnu nanovo. S tepláky to jde snáz než s džíny.

Jsou poddajnější. Hans mi v Intersportu ve městě koupil nejmíň desatery.

Umyju si ruce a chystám se zavřít kohoutek, když vtom se otevřou dveře na opačném konci domu. V kuchyni najdu Kalleho. Stačil už z mrazáku vytáhnout vaničku s jídlem. Otočí se na mě. Oblečení je mu těsné, a jak se hýbe, leze mu z něj břicho. Za ním na skříňce visí lístek, který mi tam nalepil Hans. *Nezapomeň jíst!* Pokud budu mít hlad, tak se snad najím, ne?

„Tak jakpak se vám daří?" zeptá se Kalle a propíchne fólii na vaničce. Mám hotovek v mrazáku víc, než dokážu spořádat za rok, ale Hans mi stejně týden co týden nosí další.

„Děkuju za optání, ujde to," odpovím a napadne mě, jestli se takhle ptá všech starších lidí. Zní to trochu jako mantra.

„Říkal jsem si, že nachystám něco k obědu. Máte hlad?"

Pokrčím rameny a jdu si sednout k Sixtenovi na lavici. Hladím ho po hlavě.

Najednou mě přepadne pocit, že na dnešek mám naplánovaného něco zvláštního. Vstanu a jdu ke kalendáři, který mi Hans pověsil na zeď. V jednom políčku visí žlutý lepicí lístek s nápisem *dnešní datum*. Tak mě tušení neklamalo. Stojí tam, že se tu večer má zastavit Hans. A zítra mám brnknout Turemu.

Oči mě pálí a všechno je ještě rozmazanější než jindy. Teď z lavice na Kalleho málem nedohlídnu. Několikrát zamrkám, ale nepomůže to. Chtěl bych si s ním promluvit o Sixtenovi. Až mu vysvětlím, jaká pitomost by byla mi psa vzít, určitě se mnou bude souhlasit.

V kalhotách se mi zase rozlije teplo. Neovládnu se a vzdychnu.

„Copak?“ ozve se Kalle a strčí jídlo do mikrovlnky.

Zase vzdychnu, ale nemám sílu nic říct. Slova *počural jsem se* pořád ještě neztratila pachuť, i když se mi to stává čím dál častěji.

„Stalo se něco?“ zeptá se Kalle a otočí se.

Tentokrát toho vyšlo hodně. Mapu na teplácích nejde přehlídnout.

„Jejda. Ale to nic, to vyřešíme.“ Kalle zabouchne dvířka mikrovlnky, ale nezapne ji. „Pojďte, dáme vám plenu a čistý kalhoty.“

Podívám se na něho a cítím, že už nemůžu. Nejradši bych se zvedl a šel pryč. Ale zůstanu sedět a pomalu přikývnu.

17.30

Když jsem přišla, Bo spal. Nachystala jsem mu masové kuličky s kaší a sklenici piva. Chvíli jsme poseděli a povídali si. Bo říká, že vzduch je jako led a že venku dneska hřeje jenom sluníčko. Na léto si ještě počkáme. Připomněla jsem mu, že se tu k večeru zastaví Hans. Bo zapomněl.

Johanna

Na kolo naskočíš jako laňka, i když už máš břicho jako buben. V košíku na řídítkách vezeš šťávu a buchty. Šaty ti půjčila mladší sestra. Vypadají, jako by prostěradlo přeložil napůl. Nevidím pomalu nic jiného než to tvoje břicho. Celou dobu na něj musím koukat. Sjíždíme polní cestou a ty vyprávíš, že nám sestra dala stranou i něco pro miminko. Teď už to může přijít každou chvíli, povídají skoro všichni, koho potkáme. Tahle myšlenka mě provází každé ráno, když vyrážím na pilu, že až se vrátím domů, možná už budu táta.

Vjedeme na statek, kde žije tvoje starší sestra. Jako vždycky zajdeš nejdřív ke koním a hladíš je po tlusté kůži. Rád se u toho na tebe dívám. Umíš to s nimi. Pohybuješ se mezi nimi úplně přirozeně. Představuju si, že koně jsou pro tebe asi totéž co pro mě psi.

Já mám z koní hrůzu. Připadá mi, že můj strach vycítí, sotva se objevím na dvoře. V mojí přítomnosti se chovají jinak než s tebou. Ty jsi s nimi vyrůstala a víš, jak na ně mluvit. To někdo jako já nemá šanci umět.

Opřu kolo o stojánek a chvíli na tebe jen tak koukám. Když se mi to v noci začne v hlavě zase všechno převalovat, pomyšlení na tebe mě dokáže uklidnit. S dítětem ti

to půjde taky takhle přirozeně. Máš něco, co mně chybí. Starala ses o mladší sourozence a synovce a neteře.

„Vezmeš prosím ty buchty?“ zavoláš na mě a zamíříš ke stavení.

Vždycky sestrám a vašim napečeš něco sladkého na zub. Chutná to božsky. Líp než od maminky. Ráno sis přivstala, abys všechno před odjezdem stihla.

Otočím se a zrovna se chystám sáhnout do košíku pro pytlík s buchtami, když se rozvřeští nějaký signál. Pronikavě zvoní.

Zmateně se rozhlížím. Všechno mi splývá, nic pořádně nevidím, ale po chvíli mi dojde, že ležím v kuchyni na lavici.

Ječivé vyzvánění se ozve znovu, až to uši trhá. Zatápu po stole a konečně nahmatám mobil. Na displeji stojí velkými písmeny *HANS*. Stisknu zelené sluchátko.

„U telefonu Bo Andersson,“ ohlásím se a pokouším se spolknout chrchel v krku. Takhle po probuzení je ho vždycky víc.

„Čau tati. Ty jsi spal?“

Pracně se zvednu, zakašlu a odplivnu si do hrnku na stole. Hans ve sluchátku zmlkne.

„Možný to je,“ povídám a v paměti mám ještě čerstvě tebe těsně před porodem.

„Trochu se nám to tu zkomplikovalo, tak to k tobě dneska večer nestihnu.“

Chodívá sem několikrát do týdne, i když má s firmou spoustu práce. Chce mít jistotu, že je s pečovatelskou službou všecko v pořádku, že mám plnou ledničku a že je popelnice vytažená ven na cestu. Občas ji tam odtáhne

i poloprázdnou. Přijde mi to jako zbytečnost, jedno vyvezení stojí pětasedmdesát korun, ale podle Hanse je to šumafuk.

„Myslel jsem, že dneska skončím trochu dřív. Ale lidi si berou dovolenou, tak toho mám víc," pokračuje, než stihnu otevřít pusu.

Zní vynervovaně. Kdykoli začne mluvit takhle, nikdy nevím, co říct. Ten jejich stres — to vyhoření, nebo jak se tomu říká — mně to nejde do hlavy. Před pár lety se úplně uštval, jaks to tehdy nazvala. Celé týdny akorát polehával u sebe doma, se zataženými závěsy. Vzala sis náhradní klíče a chodilas mu vařit a uklízet. Občas jsem jel s tebou a snažil se s ním promluvit, ale pomalu jsem z něj slova nedostal. Nevěděl jsem, co si s ním počít.

Proč prostě nepracuje míň, když ho to tak stresuje? U nich ve firmě prý takhle vyhořela už spousta lidí. U nás na pile za těch sedmačtyřicet let, co jsem tam dělal, nevyhořel nikdy nikdo, a že to byla pořádná rachota. Nechápu, co lidi dneska dělají špatně. Proč teda nepředěláte rozpis práce? chtěl bych se zeptat. Jenže to se pak vždycky akorát našňupne, a tak radši držím jazyk za zuby.

„Tak holt přijdeš jindy," povídám a přejedu si obličej dlaní.

„Jo, přijdu," povídá on. „Taky o Sixtenovi si potřebujeme promluvit."

Nedokážu mu na to nic říct. Ruku mám položenou Sixtenovi na hřbetě. Střídavě stoupá a klesá, jak pes klidně spí.

„Tak jo, domluveno," ozve se nakonec Hans.

„Tak jo."

„Měj se."

„Ty taky," rozloučím se a podle cvaknutí poznám, že zavěsil.

Odložím telefon na stůl. Mám na Hanse příšerný vztek za to, co chce se Sixtenem provést, za to, čemu nás chce vystavit, ale vedle zlosti ve mně zůstává pořád takový neodbytný pocit, že jsem něco udělal špatně. I přes to všechno bych si přál, abych uměl říct něco, co by Hansovi ulevilo. Co by ho přimělo si uvědomit, že se může přestat nervovat. Třeba by pak z hlavy pustil ty nápady se Sixtenem, kdyby měl sám klidněji. Jenže já si s tou jeho uhoněností nevím rady.

„To ti není podobný, aby ses takhle rozpovídal," poznamenal minulý týden Ture, když jsme si volali a já se ho zeptal, jestli za to Hansovo nervování nemůžu podle něj třeba já. Jestli to není moje chyba. V rádiu říkali, že dětství se na člověku dokáže pěkně podepsat.

„To víš, takhle mozek prostě funguje. Vždycky se na něco upne, celej se z toho rozparádí a nedokáže si dát pohov."

Přikývl jsem. O tomhle Ture něco ví. Dělal na pozicích, kde to takhle určitě chodí.

„Ale za to ty nemůžeš, tím se rozhodně netrap," dodal a srkavě se napil kafe.

Tureho slova mě zahřála. Řekl to tak, že mě úplně přesvědčil.

„Ty jsi pravej opak," dodal. „Na takový jako ty si stres nepřijde."

Už jsem se dál neptal, asi jsme začali mluvit o něčem jiném, ale teď si říkám, co tím vlastně myslel. Na takový jako já. Jaký jako já?

To je celý Ture. Vždycky přijde s něčím takovým. Začne lidi analyzovat, nebo jak se tomu říká, a představivost se mu dokáže rozběhnout úplně kamkoli. Něco se mu urodí v hlavě, ačkoli nemá ponětí, jak se věci mají

Ale mně to nevadí. Naopak. Právě díky tomu se z nás asi stali kamarádi.

Když k nám Ture nastoupil, dělal jsem na pile v Hissmoforsu už devět let. Vzali ho tam na pozici inženýra. Brzy jsme pochopili, že není jako ostatní, co dělali nad námi v patře. Hned o první obědové pauze hlučně přidusal po točitém schodišti dolů za námi.

„Ahoj, já jsem Ture. Nastoupil jsem dneska," představil se s rukou zdviženou na pozdrav a pohledem přejel po jídelně.

Dva chlapi kousek dál se zatvářili zvědavě, ale nikdo neřekl nic. Ture si z toho zjevně nedělal těžkou hlavu. Posadil se ke stolu a mlel dál.

V životě jsem neviděl ukecanějšího chlapa. Doneslo se mi, že je odsud, ale podle přízvuku jako by spíš pocházel z jihu. To jeho tlachání působilo vesele a pusa mu jenom jela.

„Pro lidi přece nemůže být přirozený žít v takhle studeným klimatu. Vždyť nemáme skoro žádnou srst!" poznamenal Ture tak nějak do pléna.

Řádsky si ukousnul obloženého chleba a nechápavě kroutil hlavou.

Neudržel jsem se a rozesmál se na celé kolo. Chlap, co seděl proti Turemu, se tvářil tak tumpachově, až mi to najednou všechno přišlo vážně k popukání.

Ture se předklonil a podíval se k mému konci stolu.

„Copak je to tam za veselou kopu?“ zahlaholil, aby ho v tom bzukotu bylo slyšet.

Nedokázal jsem se přestat smát. Říkal jsem si, co je tohle za kašpara. Åkesson naproti mně se taky neudržel a pobaveně si odfrknul. Ture se zubil od ucha k uchu. Po chvíli jsem se ovládnul a zvednul ruku na pozdrav.

„Nazdar, Ture. Já jsem Bo.“

Přikývl, ale neřekl nic. Åkesson se znovu zasmál a pak sáhl po mojí svačinovce a zkoumal, co mám k obědu. Naklonil jsem se přes stůl, abych zjistil, co žena nachystala jemu. Často si stěžoval, jak mu vaří, ale mně to na pohled připadalo lákavě. Fazole se slaninou. Pak mi pohled zabloudil Tureho směrem. Pozorně poslouchal souseda u stolu.

Když jsem pak po šichtě s unavenýma rukama zamířil ke kolu, někdo mi sáhnul na rameno.

„Ty jsi Bo, že jo?“

Otočil jsem se a za mnou stál Ture s úsměvem na tváři. Zuby měl jak ze žurnálu a knírek zastřižený tak, že málem nebyl vidět. Nechával si jen takovou tenkou čárku jako nějaká americká filmová hvězda.

„Jo,“ přikývl jsem pomalu. Nevěděl jsem, co bych měl říct víc.

„Dlouho jsem tu nebyl. V Hissmoforsu jsem vyrůstal, ale pak jsem bydlel v Göteborgu a harcoval se po světě,“ řekl a zapnul si horní knoflík kabátu. „Tak si teď hledám kamarády. Nechceš někdy zajet ke mně do města na návštěvu?“

Byl jsem z toho tak paf, že jsem na něho jen vyvalil oči. Kromě tebe mě na návštěvu ještě nikdo nikdy nepozval.

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázku z knihy Jeřábi táhnou na jih**.**
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.